

**TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARENGUKAVA
2016–2020**

TARTU ÜLIKOOL
raamatukogu

Eessõna

Tartu Ülikooli raamatukogu on Tartu Ülikooli struktuuriüksus ja teadusraamatukogu haridus- ja teadusministri käskkirja (3. august 2011, nr 623) kohaselt. Raamatukogu ülesanneteks on koguda, töödelda, säilitada ja teha kättesaadavaks õppe-, teadus- ning arendustegevusteks vajalikku informatsiooni ning osutada ühiskonnale avalikke infoteenuseid. Arendades kogusid ja digitaalseid publitseerimisplatvorme ning osutades kõrgel tasemel teenuseid üliõpilastele, teadlastele, ülikooli töötajatele ja ühiskonnale, lähtub raamatukogu rahvusvaheliselt tunnustatud standarditest. Raamatukogu toetab ülikooli püüdlusi rahvusvahelistumises. Kaasates partnereid ülikooli teistest struktuuriüksustest ja väljastpoolt ülikooli, arendab raamatukogu koostööd ja osaleb ülikooli õppe- ja teadustööd edendavates projektides.

Rahvusülikooli osana ning sundeksemplari saava ja säilitava raamatukoguna panustab raamatukogu eestikeelse, Eestis ilmunud ja Eestit käsitlevate väljaannete täieliku kogu loomisesse ning akadeemilise pärandi talletamisse ja kättesaadavaks tegemisse.

Raamatukogu teadvustab ja hindab kõrgelt oma ühiskondlikku rolli mäluasutuse ja kultuuri järjepidevuse kandjana. Sellest lähtudes on üks eesmärk olla avatud nii maailma raamatukogunduses toimuvale kui ka ühiskonna vajadustele. Eesti ja rahvusvaheliste ühenduste liikmena annab Tartu Ülikooli raamatukogu oma panuse nende organisatsioonide strateegiliste eesmärkide täitmisel ning hoiab oma positsiooni kompetentsikeskusena teiste mäluasutuste seas.

Raamatukogu juhindub strateegilise otsuste tegemisel ülikooli eesmärkidest, finantsilisest jätkusuutlikkusest, läbipaistvast juhtimis- ja koosloomiskultuurist ning tööprotsesside hindamisel kvaliteedijuhtimise printsiipidest. Raamatukogu on paindlik ja õppiv organisatsioon, mis väärtustab oma töötajaid, panustades pidevalt nende kompetentsi taseme tõstmisse ning arengu toetamisse. Arengueesmärkide saavutamisel kannab raamatukogu edasi oma väärtusi ja juhindub missioonist.

Raamatukogu arengukava 2016–2020 koostamisse on kaasatud raamatukogu töötajad, arenduskogu, ülikooli juhtkond, raamatukogu teadusnõukogu ja sihtgrupid. Raamatukogu arengukava on aluseks mõõdikutega tegevuskavade koostamisel.

Missioon

Tartu Ülikooli raamatukogu on teadusraamatukogu, mis lähtub oma tegevustest ülikooli põhiväärtustest ning mille teenused tagavad ülikooli liikmetele juurdepääsu Eesti kultuuripärandile ja maailma inforessurssidele ning toetavad selle kaudu ülikooli põhitegevusi ning teadmistepõhise ühiskonna arengut.

Visioon (2020)

Olla Eestis ja rahvusvaheliselt tunnustatud teadusraamatukogu, avalikkusele nähtav, sihtgruppide huve arvestav füüsiline ja virtuaalkeskcond ning kultuuri- ja teadusajaloolist tähendust kandev mäluasutus.

Strateegilised eesmärgid

1. Õppe- ja teadustöö toetamine
2. Avatud teaduse toetamine
3. Kogude arendamine ja säilitamine
4. Positiivse kasutajakogemuse kindlustamine
5. Organisatsiooni arendamine

1. Õppe- ja teadustöö toetamine

Raamatukogu osutab kvaliteetseid eri teadusvaldkondade vajadusi arvestavaid teenuseid ülikooli taseme- ja täiendusõppe ning teadustöö toetamiseks, aidates seeläbi kaasa ülikooli positsiooni tugevdamisele rahvusvahelises teadus- ja haridusruumis.

Tegevused eesmärgi saavutamiseks:

- 1.1. Informatsiooni kättesaadavuse parandamiseks suurendatakse e-teavikute osakaalu ja pakutakse võimalusel tasuliste materjalide kõrval sisult samaväärseid avatud juurdepääsuga väljaandeid.
- 1.2. Koostöös ülikooli struktuuriüksustega algatatakse üleülikoolilise e-õpikute publitseerimiskeskonna loomist originaalsete õppematerjalide avaldamiseks.
- 1.3. Arendatakse uusi meediapädevuskursusi elukestva õppe toetuseks ülikooli liikmetele ja väljapoole ülikooli, rakendades uuenduslikke õppemeetodeid.
- 1.4. Tutvustatakse üliõpilastele, teadlastele ja vilistlasele digitaalse publitseerimise võimalusi, osutatakse digiteerimisteenust, nõustatakse info eetilise kasutamise vallas ning täiendatakse seeläbi kõrgetasemeliste teadustööde hulka ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

1.5. Kirjaliku pärandi paremaks uurimiseks ja kasutamiseks parandatakse olemasolevat teadustaristut.

1.6. Koordineeritakse ülikooli erialaraamatukogude tegevust, et kajastada ülikooli raamatuvara ühises infosüsteemis ESTER.

1.7. Abistatakse erivajadustega kasutajaid, osutades teenuseid, mis lihtsustavad info kättesaadavust.

2. Avatud teaduse toetamine

Raamatukogu tegevuse eesmärk on toetada avatud teaduse põhimõtteid, suurendades ülikooli ja Eesti teadustulemuste nähtavust maailmas. Võttes arvesse „Horisont 2020“ nõudeid ja suuniseid avatud juurdepääsuga publitseerimisele ja avaandmetele, edendatakse koostööd teadlaskonna ja raamatukogu spetsialistide vahel Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooniprogrammide elluviimisel. Raamatukogu tegutseb OpenAIRE2020 riikliku koordinaatorina Eestis.

Tegevused eesmärgi saavutamiseks:

2.1. Osutatakse teenuseid teadusandmete avaldamiseks, registreerimiseks, pikaajaliseks säilitamiseks, liidestamiseks ja taaskasutamiseks (DOI) ning arendatakse andmekaeve teenuseid.

2.2. Nõustatakse Tartu Ülikooli teadlasi andmehaldusplaanide väljatöötamisel, et oleks tagatud teaduse avaandmete säilimine ja taaskasutamine.

2.3. Pakutakse ülikooli liikmetele igakülgset tuge teadustulemuste (teaduspublikatsioonid ja -andmed) avatud juurdepääsuga publitseerimisel, nõustades nii avatud sisulitsentside kui ka publitseerimisplatvormide asjus.

2.4. Töötatakse välja avatud teaduse toetamiseks koolitusi ja koostatakse õppematerjale.

2.5. Jätkatakse digitaalsete platvormide DSpace'i, OJSi, DataDOI, OMPi pidevat arendamist digitaalmaterjalide kogumiseks, pikaajaliseks säilitamiseks ja avaldamiseks, lähtudes indekseerimise ja metaandmete rahvusvahelistest standarditest.

2.6. Koostöös ülikooli teiste üksustega osaleb raamatukogu teadust populariseerivates projektides.

2.7. Raamatukogu tutvustab Euroopa Komisjoni avatud juurdepääsu mandaadi nõudeid ja teaduse avaandmete pilootprogrammi soovitusi ning osutab sellealaseid teenuseid.

2.8. Panustatakse ELNET Konsortsiumi loodud e-varamu portaali arendusse kompetentse tööjõu ja andmekogudega, et pakkuda Eesti teadlastele ühisotsingu kaudu kiiret, efektiivset, turvalist ja nüüdisaegset juurdepääsu nii Eesti kui ka maailma teadustulemustele.

3. Kogude arendamine ja säilitamine

Kogude arendamisel lähtub raamatukogu ülikooli taseme- ja täiendusõppe ning teadustöö vajadustest, tagades ülikooli ajaloo ja rahvusliku akadeemilise pärandi ning teadus- ja kultuurilooliste kogude säilimise ja kättesaadavuse.

Tegevused eesmärgi saavutamiseks:

- 3.1. Teadusinformatsiooni hankimisel eelistatakse e-väljaandeid.
- 3.2. Jätkatakse eestikeelsete e-õpikute kogu loomist.
- 3.3. Rahvuskultuuri ja -teaduste uurimise toetamiseks jätkatakse arhiivkogu loomist.
- 3.4. Jätkatakse unikaalsete teaduskollektsioonide ja kultuurilooliste kogude täiendamist, sealhulgas ülikooli teadlaste elektroonilised isikuarhiivid.
- 3.5. Informatsiooni kättesaadavuse parandamiseks ja säilituskulude kokkuhoidmiseks analüüsitakse perioodika kogu ning uuritakse teadusajakirjade arhiivide ostmise võimalusi.
- 3.6. Avakogude kujundamisel arvestatakse kasutajate muutuvaid vajadusi.
- 3.7. Jätkatakse kogude digiteerimist ja kajastamist erinevates andmekogudes (ESTER, ISE, TÜ digitaalarhiiv DSpace jne), tehes ülikooli ajaloo ja akadeemilise pärandi laiemalt kättesaadavaks.
- 3.8. Kogude baasil osaletakse koostöös teiste raamatukogudega Eestis ja välismaal erinevate andmekogude loomisel, toetades sellega kõigi teadusvaldkondade teadus- ja õppetööd.
- 3.9. Kogude säilimiseks renoveeritakse raamatukogu hoidlad, paigaldatakse funktsionaalne sisustus ning kasutatakse nõuetekohaseid kaitsematerjale.
- 3.10. Eesti akadeemilise pärandi füüsiliseks säilimiseks arendatakse massneutraliseerimiskeskuse teenuseid.
- 3.11. Kogude haldamise parandamiseks, iseteeninduse osakaalu suurendamiseks ja turvalisuse tagamiseks rakendatakse RFID-tehnoloogiat.
- 3.12. Käsitletakse kogusid ja nende kasutamisega seotud teemasid teaduspublikatsioonides ja meedias.

3.13. Korraldatakse ülikooli akadeemilist pärandit ja raamatukogu kogusid tutvustavaid näitusi, seminare, koolitusi ning erialatäritusi.

4. Positiivse kasutajakogemuse kindlustamine

Raamatukogu on avatud multifunktsionaalne sotsiaalne ruum, ülikooli liikmete keskne kohtumispaik, kus toimuvad teadus- ja kultuuriüritused. Raamatukogu arendab funktsionaalset füüsilist ja virtuaalkeskkonda, lähtudes sihtgruppide õppe- ja teadustöö vajadustest ning ressursitõhususe põhimõtetest, pakkudes positiivset kasutajakogemust.

Tegevused eesmärgi saavutamiseks:

- 4.1. Renoveeritakse raamatukogu hoone, lähtudes kasutajamugavusest ning turvanõuetest.
- 4.2. Üliõpilastele luuakse õppimiseks ja rühmatööks kõrge tehnilise tasemega keskkond, võttes arvesse õppe- ja teaduserialade eripärasid.
- 4.3. Avakogu ja iseteeninduse suurendamisega luuakse mugav ja kiire juurdepääs füüsilistele kogudele.
- 4.4. Tagatakse kiire ja mugav ligipääs kogudele olenemata formaadist, asukohast või vanusest, täiustades ja lihtsustades kogude otsivõimalusi ning optimeerides kogude kasutust toetavaid teenuseid.
- 4.5. Raamatukokku luuakse ööpäev läbi avatud lugejaala, milleks ehitatakse valmis vajalik tehniline taristu ja turvaseadmed ning kindlustatakse järelevalve.
- 4.6. Raamatukogus orienteerumise ja laenutamise lihtsustamiseks ning lugejate kiiremaks ja mugavamaks teenindamiseks võetakse kasutusele innovaatilisi mobiilseid ja tehnoloogilisi lahendusi.
- 4.7. Arendatakse välja mugav ja kasutajasõbralik laenutus- ja tagastussüsteem pearaamatukogu ja ülikooli erialaraamatukogude vahel.
- 4.8. Parandatakse kasutajakogemust kõikidel raamatukogu e-platvormidel ja tehniliste seadmete kasutamisel.
- 4.9. Koostöös valdkondade esindajatega rakendatakse virtuaalkeskkond, mis pakub rühmatöö võimalust veebis ja aitab kaasa õppe- ja teadustöö eesmärkide saavutamisele.
- 4.10. Oma tegevuste ja teenuste arendusteks sisendi saamiseks korraldatakse küsitlusi kasutajate ja töötajate hulgas, kogutakse statistikat ning võrdlusi teiste raamatukogudega.

4.11. Raamatukogu arendatakse Tartu Ülikooli ja partnerülikoolide üliõpilaskeskuseks, kaasates üliõpilasorganisatsioone ja üliõpilasesindust.

4.12. Arendatakse edasi avalikkusele ja partneritele suunatud lisateenuseid (restaureerimine, konverentsiteenus, näitused, e-pood jne).

5. Organisatsiooni arendamine

Raamatukogul on strateegiliste eesmärkide elluviimist toetav struktuur, mis on avatud uuendustele. Raamatukogu eesmärk on olla kõikidele pooltele usaldusväärne ja kindlustunnet pakkuv organisatsioon, mille väärtuseks on kompetentsed, arenevad ja motiveeritud töötajad.

Tegevused eesmärgi saavutamiseks:

5.1. Lähtudes raamatukogu strateegilistest eesmärkidest töötatakse välja ja rakendatakse püsiv ja paindlik personalipoliitika, mille kaudu toetatakse töötajate professionaalsuse, kompetentsuse ja akadeemilise pädevuse suurendamist ning analüüsitakse personali koolitusvajadusi.

5.2. Tööprotsesside, ülesannete ja eesmärkide planeerimisel ja hindamisel lähtutakse sihtgruppide tagasisidest ja mõõdikutest.

5.3. Organisatsiooni koosloomiskultuuri arendamiseks luuakse töötajatele võimalusi uute ideede ja lahenduste esitamiseks.

5.4. Järgitakse juhtimisotsuste läbipaistvuse printsiipi ja tõhustatakse info liikumist.

5.5. Organisatsioonikultuuri edendamiseks arendatakse töötajatevahelist sidusust ja koostööd.

5.6. Arendatakse töökeskonda, võttes arvesse kuluefektiivset ja keskkonnateadlikku käitumist.

5.7. Vabatahtlikke ja praktikante kaasatakse efektiivselt raamatukogu tööprotsessidesse.

5.8. Rakendatakse töötajate infopädevust erinevatel erialadel õppe- ja teadustöö koostööprojektides.

5.9. Raamatukogu tegevuste ja teadustöö tutvustamiseks avaldatakse regulaarselt teaduspublikatsioone.

5.10. Raamatukogu eesmärkide saavutamiseks osaletakse ekspertidena Eesti ja rahvusvaheliste organisatsioonide ja tööruhmade tegevuses.